

Vaasan hallinto-oikeus

Diaarinumero 01471/19/5105 ja 01472/19/5105

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

21.5.2021

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **28.5.2021**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 21.5.2021 nro 21/0072/3, valitus ympäristölupa-asiassa, Rämepuronkaivoksen toiminnan lopettamiseen liittyvien jälkihoitotoimenpiteiden loppuun saattaminen ja ympäristöluvan muuttaminen, Ilomantsi.

Luvan hakija

Endomines Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **21.5.2021 – 28.6.2021** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet ja valitusaika

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. **Valitusaika päättyy 28.6.2021.**

Vaasan hallinto-oikeus**Päätös**

Antopäivä
21.05.2021

Päätösnumero
21/0072/3

Diaarinumero
01471/19/5105
01472/19/5105

Asia	Valitukset ympäristölupa-asiassa
Muutoksenhakijat	1. Endomines Oy 2. Vesiluonnon Puolesta ry
Luvan hakija	Endomines Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Itä-Suomen aluehallintovirasto 5.11.2019 nro 79/2019

Aluehallintovirasto on myöntänyt Endomines Oy:lle ympäristönsuojelulain mukaisen toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan toimintansa lopettaneen Ilomantsin kunnassa sijaitsevan Rämepuron kaivoksen jälkihoitotoimenpiteiden loppuunsaattamiseen. Toimenpiteet käsittävät vesienkäsittelyaltaiden kunnostamisen, vesienkäsittelykosteikon rakentamisen, kosteikon valuma-alueen kuormittumattomien ojavesien johtamisen avolouhokseen sekä sivukivialueen suoto- ja valumavesien ja muiden likaantuneiden vesien johtamisen vesienkäsittelyaltaissa ja myöhemmin kosteikossa käsiteltynä ja louhoksen vesien johtamisen erillisessä purku-uomassa Rämepuroon.

Kalastolle ja kalastukselle aiheutuva vahinko alapuolisessa vesistöissä on määrätty hyvitetäväksi kalatalousmaksuna. Kaivosalueelta vesistöön aiheutuvista päästöistä ei ole ennalta arvioitu aiheutuvan vesialueeseen tai sen käyttöön kohdistuvaa korvattavaa vahinkoa. Ennakoimattomien vahinkojen varalta on annettu ohjaus.

Lupapäätös korvaa sen saatua lainvoiman Itä-Suomen aluehallintoviraston 9.5.2014 antaman päätöksen nro 36/2014/1, jota on muutettu Vaasan hallinto-oikeuden 6.11.2015 antamalla päätöksellä nro 15/0302/2.

Osoite
Korsholmanpuistikko 43
PL 204
65101 VAASA

Puhelin
02956 42611

Telekopio
02956 42760

Sähköposti
vaasa.hao@oikeus.fi

Luvassa on asetettu lupamääräykset 1–21, jotka kuuluvat seuraavasti:

Alueen jälkihoitotyöt ja vesien käsittelyjärjestelmien rakentaminen

1. Hakemuksessa esitetyt alueen jälkihoitotyöt, sisältäen vesienkäsittelyaltaiden kunnostamisen (ruoppaus, tiivistäminen, hallittu ylivuoto) ja vesienkäsittelykosteikon rakentamisen tulee saattaa loppuun 30.9.2020 mennessä.

Lopulliset kosteikon ja vesienkäsittelyaltaiden rakentamissuunnitelmat tulee toimittaa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle tarkastettavaksi viimeistään kuu-kausi ennen rakentamisen aloittamista. Rakentamissuunnitelmiin on tarvittaessa sisällyttävä sivukivialueen koillispuolen ojastoon suotautuvien vesien johtaminen ja käsittely.

Vesien käsittelyyn saadaan tehdä ELY-keskuksen hyväksymiä muutoksia. Muutokset eivät saa heikentää käsittelyn tehoa.

2. Luvan saajan tulee ilmoittaa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle kaksi viikkoa ennen toimenpiteiden toteutusta vesien johtamisen muutoksista siirryttäessä jälkihoitovaiheesta toiseen.

Vesienkäsittelyssä voidaan siirtyä passiiviseen kosteikkokäsittelyyn ja vesienkäsittelyaltaiden käytöstä luopua, kun kosteikon toimivuudesta on varmuus ja tarkkailun perusteella kosteikolta vesistöön johdettavan veden laatu täyttää ympäristöluvan vaatimukset.

Vesien keräily, käsittely ja johtaminen

3. Sivukiven läjitysalueen likaiset suoto- ja valumavedet ja muut kaivosalueen likaantuneet vedet on kerättävä hallitusti ja käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tavalla vesienkäsittelyaltaissa tai vesienkäsittelykosteikossa ennen johtamista vesistöön.

Vedet tulee jakaa vesienkäsittelykosteikolle kampa- ja valumavedet ja muut kaivosalueen likaantuneet vedet on kerättävä hallitusti ja käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tavalla vesienkäsittelyaltaissa tai vesienkäsittelykosteikossa ennen johtamista vesistöön.

Sivukivialueen kollispuolella sijaitsevaan ojastoon suotautuvat vedet on johdettava kosteikkokäsittelyyn 30.9.2020 mennessä, mikäli niiden laatu ei täytä ympäristöluvassa vesienkäsittelylle asetettuja raja-arvoja.

Avolouhoksen ylivuotovedet voidaan johtaa erillisessä purku-uomassa vesistöön. Kosteikon valuma-alueen kuormittumattomat ojavedet avolouhoksen eteläpuolella voidaan johtaa hakemuksessa esitetyn mukaisesti avolouhokseen. Avolouhoksen vesien pH:ta on tarvittaessa säädettävä kalkkikiviojalla tai muulla vastaavalla tavalla.

4. Puhtaiden luonnonvesien sekä vesienkäsittelylle asetetut raja-arvot täyttävien vesien kulkeutuminen sivukivien läjitysalueen suoto- ja valumavesien keräilyyn ja käsittelyyn tarkoitettuihin järjestelmiin tulee estää vesienkäsittelyn toiminnan optimoimiseksi. Kyseisten vesien likaantumattomuus on tarvittaessa

osoitettava vedenlaatuselvityksin ja -mittauksin Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla. Puhtaiden vesien ojat on varustettava lietesyvennyksin.

5. Vesien käsittelyjärjestelmät mittalaitteineen on pidettävä jatkuvasti toimintakunnossa ja niitä on käytettävä niin, että saavutetaan mahdollisimman hyvä puhdistustulos.

6. Vesien keräily- ja käsittelyjärjestelmän toimivuutta sekä sivukivialueen rakenteiden kuntoa on seurattava jatkuvasti ja havaitut rakennevauriot on korjattava viipymättä. Altaiden ja lietesyvennysten tyhjennystarve on tarkastettava vähintään kerran vuodessa ja ne on tyhjennettävä tarvittaessa.

Päästöt vesiin

7. Vesienkäsittelystä (vesienkäsittelyaltaat/kosteikko) vesistöön johdettavan veden pH:n on oltava välillä 5,4–9,5.

Avolouhoksesta vesistöön johdettavan veden pH:n on oltava välillä 4,3–9,5. Avolouhoksen vesien pH:n säätämiseksi on tehtävä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on, että avolouhoksesta vesistöön johdettavan veden pH-arvo nousee vähintään tasolle 4,7.

Avolouhoksesta ja vesienkäsittelystä (vesienkäsittelyaltaat/kosteikko) vesistöön johdettavan veden osalta on saavutettava seuraavat virtaamapainotteiset pitoisuusrajat neljännesvuosikeskiarvona:

Avolouhos	Vesienkäsittely (Vesienkäsittelyaltaat/kosteikko)
Nikkeli 0,5 mg/l	0,5 mg/l
Sulfaatti 1 000 mg/l	2 000 mg/l
Kiintoaine 30 mg/l	30 mg/l

Avolouhoksesta ja vesienkäsittelystä vesistöön johdettava veden yhteenlaskettu kiintoainekuorma saa olla enintään 10 tonnia vuodessa.

8. Luvan saajan tulee laatia selvitys louhoksesta vesistöön johdettavien vesien pH:n säätämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Toimenpiteet tulee suunnitella siten, että niillä saavutetaan louhoksesta vesistöön johdettavan veden pH:lle asetettu tavoitearvo 4,7.

Selvitys ja selvityksen tulosten perusteella tehty esitys tarvittavista toimenpiteistä tulee toimittaa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle 31.8.2020 mennessä.

9. Vesien juoksutus vesienkäsittelyaltaista on järjestettävä ja ajoitettava niin, että toiselle kuuluvalla alueella ei vesien johtamisen seurauksena aiheudu vahingollista vettymistä tai muuta vahinkoa. Jos haittoja ilmenee, luvan saajan on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin haittojen poistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

Juoksutusten aloittamisesta ja lopettamisesta tulee ilmoittaa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle.

Poikkeaminen ympäristölaatunormista sekoittumisvyöhykkeellä

10. Aluehallintovirasto määrää Rämepuron avolouhoksen ylivuodon purkupisteen ja Rämepuron suun (laskukohta Ilajanjokeen) välisen osan (850 metriä) purkuvesien sekoittumisvyöhykkeeksi valtioneuvoston asetuksen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006, muutos 1308/2015) 6 b §:n mukaisesti. Sekoittumisvyöhykkeen alueella veden liukoinen nikkelpitoisuus saa ylittää tämän päätöksen mukaisesti käsiteltyjen jätevesien johtamisen seurauksena asetetut ympäristölaatunormit (AA-EQS ja MAC-EQS).

Liukoisen nikkelin luontaisena taustapitoisuutena käytetään AA-EQS-arvon laskennassa pitoisuutta 1 µg/l.

Sekoittumisvyöhykkeen rajausta ilmenee päätöksen liitekartasta.

11. Luvan saajan tulee selvittää jälkihoitotoimenpiteiden toteutuksen jälkeen sekoittumisvyöhykkeen tarvetta ja laajuutta tarkkailutulosten perusteella sekä mallintamalla päästön kulkeutumista ja laimentumista Rämepurossa eri vuodenaikana ja erilaisissa luonnonolosuhteissa. Selvityksen sisällöstä tulee hyvissä ajoin etukäteen tehdä esitys Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen tarkastettavaksi.

Selvitys ja esitys sekoittumisvyöhykkeen tarpeesta ja laajuudesta tulee toimittaa Itä-Suomen aluehallintovirastolle 30.9.2023 mennessä. Selvityksen perusteella aluehallintovirasto voi täsmentää lupamääräyksiä tai täydentää lupaa uusilla määräyksillä.

Jätteet

12. Vesienkäsittelylaitteiden ruoppauksen yhteydessä muodostuvat sakat tulee toimittaa paikkaan, jolla on lupa kyseisen jätteen vastaanottoon. Sakkoja ei saa varastoida kaivosalueella.

13. Kaikista toiminnassa syntyvistä jätteistä on pidettävä kirjaa, josta ilmenee jätteiden määrä, laatu, alkuperä sekä toimitusaika ja -paikka. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kuusi vuotta.

Häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet

14. Onnettomuus- ja häiriötilanteissa (mm. ylivuodot tai rakenteiden rikkoutumiset) on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin päästöjen ja ympäristöhaittojen estämiseksi ja rajoittamiseksi sekä tapahtuman uusiutumisen ehkäisemiseksi. Häiriötilanteet on merkittävä käyttöpäiväkirjaan tai niistä on pidettävä muuta vastaavan tasoista seuranta.

Poikkeuksellisista päästöistä sekä häiriötilanteista ja onnettomuuksista, joista voi olla vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle, on ilmoitettava viipymättä Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle ja Iломantsin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä tarvittaessa pelastuslaitokselle.

Tarkkailu- ja raportointi- ja kirjanpitomääräykset

15. Toiminnan tarkkailussa sekä tarkkailua koskevassa kirjanpidossa ja raportoinnissa on noudatettava hakemuksen liitteenä olevaa (päivätty 22.6.2017, täydennetty 31.1.2018) käyttö-, kuormitus- ja vaikutustarkkailuohjelmaa täydennettynä ja muutettuna tässä määräyksessä edellytetyllä tavalla.

Jätevesitarkkailu

Vesienkäsittelyaltaan vedestä tulee ottaa näytteet ennen juokсутusten aloittamista ja vesistöön johdettavasta vedestä aina juokсутusten yhteydessä. Mikäli juokсутukset jatkuvat yli kuukauden, tulee vesistöön johdettavasta vedestä ottaa näytteitä vähintään kerran kuukaudessa. Raportoinnissa tulee esittää selvästi, onko näyte otettu altaasta vai vesistöön johdettavasta vedestä.

Vesienkäsittelyaltaasta ennen juokсутusten aloittamista otetusta näytteestä tulee määrittää pH, kiintoaine, nikkeli ja sulfaatti.

Vesienkäsittelyaltaasta vesistöön johdettavasta vedestä otetusta näytteestä tulee määrittää pH, kiintoaine, nikkeli ja sulfaatti. Kaksi kertaa vuodessa vesistä tulee tehdä laajempi tutkimus, jolloin näytteestä määritetään pH, väri, sähköjohtavuus, sulfaatti, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, nitraatti- ja nitriittityppi, COD_{Cr}, kiintoaine, rauta, arseni, kadmium, lyijy, nikkeli ja elohopea.

Vesienkäsittelykosteikon käyttöönoton jälkeen tarkkailuun tulee lisätä kosteikolta vesistöön johdettavan veden tarkkailu.

Louhoksesta ja vesienkäsittelykosteikolta vesistöön johdettavasta vedestä tulee ottaa näytteet vähintään kerran kuukaudessa.

Louhoksesta ja vesienkäsittelykosteikolta vesistöön johdettavasta vedestä otetuista näytteistä tulee määrittää kerran kuukaudessa pH, kiintoaine, nikkeli ja sulfaatti ja neljännesvuosittain pH, väri, sähköjohtavuus, sulfaatti, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, nitraatti- ja nitriittityppi, COD_{Cr}, kiintoaine, rauta, arseni, kadmium, lyijy, nikkeli ja elohopea.

Vesistötarkkailu

Kaivoksen vesistötarkkailu voidaan tarvittaessa järjestää osana mahdollista yhteistarkkailua.

Tarkkailupiste Rämepuro 2 tulee siirtää nykyisestä sijaintipaikasta (ETRS-TM35FIN, 6981644-717245) 200 metriä alavirtaan.

Ilajanjokeen Rämepuron liittymän alapuolelle tulee lisätä uusi tarkkailupiste, josta tarkkaillaan liukoisien nikkelin pitoisuutta.

Rämepuro 2 -tarkkailupisteen ja uuden Ilajanjokeen Rämepuron liittymän alapuolelle sijoitettavan tarkkailupisteen liukoisien nikkelin pitoisuutta tulee seurata kerran kuukaudessa otettavien vesinäyttein.

Suotovesitarkkailu

Sivukivialueen suotovesiä tulee tarkkailla neljä kertaa vuodessa vähintään neljästä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa erikseen sovittavasta näytestä.

Näytteistä tulee määrittää pH, sähkönjohtavuus, kiintoaine, nikkeli, arseeni ja sulfaatti.

Pohjavesitarkkailu

Kiinteistön 146-402-9-41 (Hatuntie 339) porakaivon veden laatua tulee seurata kaksi kertaa vuodessa otettavilla vesinäytteillä. Näytteestä tulee analysoida pH, sähkönjohtavuus, sulfaatti, arseeni ja nikkeli, kupari, lyijy ja sinkki. Seurantaa tulee tehdä kahden vuoden ajan luvan lainvoimaiseksi tulosta alkaen.

16. Kaikki mittaukset, näytteiden otto ja analysointi on tehtävä standardien (CEN, ISO, SFS tai muu vastaavan tasoinen kansallinen tai kansainvälinen yleisesti käytössä oleva standardi) mukaisesti tai käyttämällä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hyväksymiä menetelmiä.

17. Toiminnasta on laadittava vuosittain yhteenvetoraportti, joka toimitetaan kunkin vuoden helmikuun loppuun mennessä Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle ja Ilomantsin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Raporttiin on liitettävä seuraavat tiedot:

- Yhteenveto tarkkailutiedoista sekä kuvaus käytetyistä näytteenotto-, analyysi- ja mahdollisista laskentamenetelmistä
- Kuvaus tehdyistä vesienkäsittelyrakenteista ja muista mahdollisista alueen jälkihoitoon liittyvistä muutostöistä kaivosalueella
- Vesien keräily- ja käsittelyjärjestelmän sekä sivukivialueen kunnan tarkastukset ja tehdyt korjaustoimet
- Vesienkäsittelyaltan ruoppausten ajankohdat ja sakan sijoittaminen

18. Luvan saajan tulee toimittaa ELY-keskukselle tämän lupapäätöksen mukaisesti tarkistettu tarkkailuohjelma kahden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Päätöksessä uusien ja siirrettäväksi määrättyjen tarkkailupisteiden tarkemmasta sijoittumisesta tulee sopia Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa. Tarkkailuohjelmaan tulee liittää uusien ja siirrettyjen näytestepisteiden koordinaatit.

19. Kuormitus- ja vaikutustarkkailua tulee jatkaa vähintään kaksi vuotta passiiviseen jälkihoitovaiheeseen siirtymisen jälkeen tai niin kauan, kun alueen jälkihoito on tehty kestäväällä tavalla, eikä alueesta aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä alueen ympäristökuormitusta ole enää tarpeen tarkkailla.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella on oikeus hyväksyä ohjelmaan tarpeellisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi katsomansa korjaukset ja täydennykset. Tarkkailun keventämisen tai päättämisen hyväksyy aluehallintovirasto luvan saajan esityksestä.

Kalataloudellinen tarkkailu

20. Luvan saajan on tarkkailtava kaivosvesien vaikutusta purkuvesistön kalastoon ja kalatalouteen Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Kalataloudellisen tarkkailun tulokset tulee toimittaa kalatalousviranomaisen lisäksi Koitajoen kalastusalueen ja Ilajan osakaskunnan käyttöön. Kalataloudellista tarkkailua on jatkettava kalatalousviranomaisen edellyttämä aika, kuitenkin vähintään vuoden 2021 loppuun saakka.

Kaivoksen kalataloudellinen tarkkailu voidaan tarvittaessa järjestää osana mahdollista yhteistarkkailua.

Kalatalousmaksu

21. Luvan saajan on maksettava kalatalousmaksua 7 000 € kertakorvauksena Pohjois-Savon ELY-keskuksen Järvi-Suomen kalatalouspalvelulle (kalatalousviranomaisen) käytettäväksi vesistöön johdettavien päästöjen vaikutusalueella Ilajanjoella ja Ilajanjärvellä kalastolle ja kalastukselle aiheutuvan haitan ehkäisemiseen. Maksun käytöstä päätettäessä on kuultava hankkeen vaikutusalueella toimivia osakaskuntia. Maksu tulee suorittaa tammikuun 2020 loppuun mennessä.

Otteita aluehallintoviraston päätöksen perusteluista

Osa kaivoksen jälkihoitotoimenpiteistä kuten sivukivialueen peitto ja maisemointi on tehty vuosien 2016–2018 aikana aluehallintoviraston kaivoksen toiminnalle myöntämään lupapäätökseen nro 36/2014/1 perustuen. Nyt annettavalla päätöksellä annetaan määräykset jälkihoidon loppuun saattamiseksi. Kaivostoimintaa koskevan ympäristöluvan lupamääräykset on korvattu kokonaisuudessaan tämän päätöksen määräyksillä.

Kaivoksen kuormitus näkyy alapuolisessa vesistössä pääasiassa nikkeli- ja sulfaattipitoisuuden nousuna ja päästölähdettä lähimpänä olevalla Rämepuro 2 tarkkailupisteellä liukoisen nikkelin pitoisuus on ylittänyt ajoittain maksimipitoisuudelle valtioneuvoston asetuksessa 1022/2006 asetetun EQS-MAC- raja-arvon (34 µg/l). Lupapäätöksessä on annettu määräykset vesien johtamiselle, avolouhoksesta sekä vesienkäsittelylaitalta tai kosteikosta vesistöön johdettavan veden käsittelylle sekä asetettu raja-arvot vesistöön johdettavan veden happamuudelle sekä nikkelin, sulfaatin ja kiintoaineen pitoisuudelle.

Rämepuron avolouhoksen ylivuodon purkupisteen ja Rämepuron suun (laskukohta Ilajanjokeen) välinen osa on päätöksessä määrätty sekoittumisvyöhykkeeksi, jossa veden nikkelpitoisuus voi ylittää ympäristölaatunormin. Päätöksessä määrätty lopettamistoimet ja vesistöön johdettavalle vedelle asetetut raja-arvot edustavat parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa kaivostoiminnassa.

Toimintansa lopettaneelta Rämepuron kaivoksen alueelta ei tämän päätöksen mukaisesti toimittaessa aiheudu terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista, vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella

eikä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasi-
tusta. Tämän päätöksen mukainen toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja
jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset. Lupamääräysten
mukaisesti toimittaessa varmistetaan siitä, ettei alueelta kulkeudu alapuoliseen
vesistöön päästöjä, jotka vaarantaisivat vesienhoitosuunnitelmassa tai vesien
hoidon toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. *Endomines Oy* on vaatinut, että lupamääräyksiä 7, 8 ja 19 muutetaan.

Lupamääräys 7 on muutettava kuulumaan alla esitetyllä tavalla. Poistettava
teksti on osoitettu yliviivaamalla ja lisättävä teksti kursivoilla.

7. Vesienkäsittelystä (vesienkäsittelyaltaat/kosteikko) vesistöön johdettavan
veden pH:n on oltava välillä 5,4–9,5. *Aktiivisen vesienkäsittelyn loputtua ja
siirryttäessä passiiviseen kosteikkokäsittelyyn on kosteikolta vesistöön johdet-
tavan veden pH:n oltava välillä 4,3–9,5.*

Avolouhoksesta vesistöön johdettavan veden pH:n on oltava välillä 4,3–9,5.
Avolouhoksen vesien pH:n säätämiseksi on tehtävä toimenpiteitä, joiden ta-
voitteena on, että avolouhoksesta vesistöön johdettavan veden pH-arvo ~~nousee~~
~~vähintään tasolle 4,7~~ *on vähintään tasolla, joka vastaa samaan aikaan kaivok-
sen ja vesienkäsittelykosteikon yläpuoliselta valuma-alueelta avolouhokseen
tulevan veden pH-tasoa. Avolouhokseen tulevan veden pH-tason mittauspiste
hyväksytetään Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella alueen vesienohjauksessa
tehtyjen muutosten jälkeen.*

Avolouhoksesta ja vesienkäsittelystä (vesienkäsittelyaltaat/kosteikko) vesis-
töön johdettavan veden osalta on saavutettava seuraavat *molempien purkupis-
teiden tarkkailutuloksista yhteenlasketut* virtaamapainotteiset pitoisuusrajat
neljännesvuosikeskiarvona:

Avolouhos	Vesienkäsittely (Vesienkäsittelyaltaat/kosteikko)
Nikkeli 0,5 mg/l	0,5 mg/l
Sulfaatti 1 000 mg/l	2 000 mg/l
Kiintoaine 30 mg/l	30 mg/l

	Raja-arvo
Nikkeli	0,5 mg/l
Sulfaatti	500 mg/l
Kiintoaine	30 mg/l

*Lisäksi on tarvittaessa tehtävä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on, että ve-
sienkäsittelystä (vesienkäsittelyaltaat/kosteikko) vesistöön johdettavan veden
nikkelipitoisuus on korkeintaan 0,5 mg/l, sulfaattipitoisuus on korkeintaan
2 000 mg/l ja kiintoainepitoisuus on korkeintaan 30 mg/l.*

Avolouhoksesta ja vesienkäsittelystä vesistöön johdettava veden yhteenlas-
kettu kiintoainekuorma saa olla enintään 10 tonnia vuodessa.

Lupamääräystä 8 on muutettava seuraavasti:

8. Luvan saajan tulee laatia selvitys louhoksesta vesistöön johdettavien vesien pH:n säätämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Toimenpiteet tulee suunnitella siten, ~~että niillä saavutetaan louhoksesta vesistöön johdettavan veden pH:lle asetettu tavoitearvo 4,7 ettei Rämepuron veden pH-arvo lyhyellä tai pitkällä aikavälillä pienene Rämepuron kaivoksesta Rämepuroon johdettavien vesien sekoittumisen jälkeen.~~

Selvitys ja selvityksen tulosten perusteella tehty esitys tarvittavista toimenpiteistä tulee toimittaa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle ~~31.8.2020 mennessä~~ vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta lukien.

Lupamääräystä 19 on muutettava seuraavasti:

19. Kuormitus- ja vaikutustarkkailua tulee jatkaa vähintään kaksi vuotta passiiviseen jälkihoitovaiheeseen siirtymisen jälkeen tai niin kauan, kun alueen jälkihoito on tehty kestäväällä tavalla, eikä alueesta aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä alueen ympäristökuormitusta ole enää tarpeen tarkkailla.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella on oikeus hyväksyä ohjelmaan tarpeellisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi katsomansa korjaukset ja täydennykset. Tarkkailun ~~keventämisen tai~~ päättämisen hyväksyy aluehallintovirasto luvan saajan esityksestä.

Toissijaisesti yhtiö on vaatinut lupamääräystä 19 muutettavaksi siten, että siitä käy selvästi ilmi, mikä tulkitaan ohjelman korjaukseksi tai täydennykseksi ja mikä tulkitaan ohjelman keventämiseksi.

Yhtiö on perustellut lupamääräystä 7 (päästörajat) koskevaa muutosvaatimustaan muun ohella sillä, että valituksen kohteena olevassa lupapäätöksessä tai sen oheismateriaaleissa ei ole pystytty osoittamaan sellaista vesistön pilaantumisen vaaraa, joka edellyttäisi lupamääräyksen 7 mukaisen pH:n tavoitearvon (4,7) määrittämistä. Yhtiön näkemyksen mukaan lupamääräyksessä esitetty tavoitearvo ei pohjautu parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Rämepurossa ei ole ilmennyt pH-tason pienenemistä myöskään kaivostoiminnan päättymisen jälkeen, vaikka pH-arvoa nostava vesienkäsittelykemikaalien määrä ja johdettu vesimäärä on ollut huomattavasti toiminnanaikaista pienempi. Rämepuron laajan ja yläosistaan myös vesiä neutraloivaa harjua ja kalliomaata sekä peltoa sisältävän valuma-alueen (17 km²) pH-arvon käyttäminen lupamääräyksessä kaivoksen ylivuotovesien pH:n tavoitearvona ei ole oikea vertailukohta, koska kaivoksen valuma-alue on hyvin pieni (noin 1 km²) ja sitä leimaa voimakkaasti ojitettu suo. Kaivosalueen kuormittumattomien ojavesien pH-tasot ovat vaihdelleet välillä 4,32–5,56. Avolouhoksen ylivuotoveden havaittu pH:n vähäinen lasku ei johdu sulfidikiven hapettumisesta vaan täyttymisen seurauksena tapahtuneen pohjavesivaikutuksen pienentymisestä ja vastaavasti yläpuoliselta valuma-alueelta tulevien happamien pintavesien vaikutuksen lisääntymisestä. Kosteikolta johdettavan veden pH:n raja-arvossa on huomioitava myös mahdollisuudet päästä annettuihin raja-arvoihin ilman vesienkäsittelykemikaaleja. Aktiivisen vesienkäsittelyn päättyessä ja siirryttäessä passiiviseen vesienkäsittelyvaiheeseen kasvaa valuma-alueen luontaisen pH-arvon vaikutus myös kosteikolta poisjohdettavan veden happamuuteen.

Purkupisteiden yhteiset sitovat raja-arvot ja tavoitearvot ovat olleet käytössä kaivoksen toiminnan aikana. Yhtiön näkemyksen mukaan samaa linjaa tulisi noudattaa myös jälkihoitovaiheessa. Purkupaikka Rämepuroon ei käytännössä muutu toiminnanaikaisesta, jolloin yhteinen luparaja-arvo on riittävä määräys vesistön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Valituksessa esitetyistä kuormitusraja-arvoista ei ennalta arvioiden aiheudu haitallisia vaikutuksia vesistössä. Purkureittien yhteinen kuormitusraja-arvo ei mahdollista erillisiä raja-arvoja suurempaa vesistökuormitusta. Lisäksi valituksessa esitettyjen raja-arvojen mukainen sulfaattikuormitus on pienempi kuin valituksen alaisessa lupapäätöksessä. Vesienkäsittelyaltaalta ja myöhemmin kosteikolta tulevan kuormituksen määrä on hyvin pieni osa jälkihoitovaiheen kokonaiskuormituksesta. Valituksenalaisessa lupapäätöksessä vesienkäsittelyaltille (ja kosteikolle) annettuja erillisiä sitovia kuormitusraja-arvoja, verrattuna yhteisiin sitoviin kuormitusraja-arvoihin, ei voida perustella niistä mahdollisesti aiheutuvien vesistövaikutusten ehkäisemisellä. Yhtiö on lisäksi todennut, että toimintansa lopettaneella kaivoksella kuormitus riippuu täysin sadannasta. Tästä johtuen toiminnanharjoittajalla on hyvin rajallinen mahdollisuus rajoittaa kilomääräistä kuormitusta. Tämä ei kuitenkaan aiheuta merkittäviä vesistövaikutuksia, koska myös vastaanottavan vesistön sietokyky paranee sadannan ja virtaaman kasvaessa. Tästä syystä valituksen alaisessa lupapäätöksessä esitetyt kaivosalueelta johdettavien vesien virtaamapainotteiset pitoisuusraja-arvot ovat oikea tapa toimintansa lopettaneen kaivoksen ympäristön pilaantumista mahdollisesti aiheuttavan toiminnan ohjaamiseen.

Lupamääräykseen 8 vaadittujen muutosten osalta yhtiö on viitannut lupamääräyksen 7 yhteydessä esittämiinsä perusteluihin ja todennut lisäksi, että lupamääräykseen 8 haetaan muutosta niin, että selvityksen esittämisajankohta perustuisi päätöksen lainvoimaiseksi tulon päivämäärään. Riittävän perusteellisen selvityksen tekemiseen on varattava aikaa yksi vuosi.

Lupamääräykseen 19 vaadittua muutosta yhtiö on perustellut sillä, että aluehallintoviraston päätöksessä ei perustella miksi nykyisin voimassa olevan ympäristölupapäätöksen lupamääräystä 34 on muutettava niin, että Pohjois-Karjalan ELY-keskus voi korjata ja täydentää tarkkailuohjelmaa, mutta ei enää tarpeen vaatiessa keventää sitä. Pienellä kaivoksella tarkkailu on merkittävä osa jälkihoitovaiheen toimintaa ja sen kustannuksia. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella on paikallisena valvovana viranomaisena paras asiantuntemus kohteesta ja sen ympäristövaikutuksista.

2. *Vesiluonnon Puolesta ry* on vaatinut, että päätös kumotaan ja hakemus hylätään.

Toissijaisesti yhdistys on vaatinut, että päätös kumotaan ja asia palautetaan aluehallintovirastolle valituksessa esitettyjen seikkojen johdosta uudelleen käsittelemistä varten.

Yhdistys on vaatinut, että aluehallintovirasto veloitetaan korvaamaan muutoksenhakijan oikeudenkäyntikulut, joita on tällä hetkellä kertynyt 750 euroa.

Yhdistys on perustellut päätöksen kumoamista koskevaa vaatimustaan sillä, että päätös on vesipuidedirektiivin, pohjavesidirektiivin, kaivannaisjätedirektiivi-

vin, kansallisen ympäristönsuojelulainsäädännön, vesilain ja kaivannaisjäteasetuksen vastainen. Päätös on myös ristiriidassa vesienhoitosuunnitelman kanssa.

Lisäksi yhdistys on esittänyt vaatimustensa tueksi, että sekoittumisvyöhyke ja siihen johtavat päästöt on kiellettävä, koska ympäristölaatunormit eivät saa ylittyä pitkienkään aikojen kuluessa. Yhtiö on määrättävä selvittämään toiminnasta aiheutuvat haitta-ainepitoisuudet nykyistä laajemmin ja luotettavammin.

Yhdistys on pitänyt lupapäätöksessä asetettuja raja-arvoja kohtuuttoman korkeina. Vesissä olevat raskasmetallit olisi puhdistettava ympäristölaatunormien alle sekä muut haitta-aineet ympäristön kannalta kestäväälle tasolle. Sulfaatti ja muut suolat on poistettava pitoisuuteen ainakin 500 mg/l ja viisi vuotta sulkeamisen jälkeen 100 mg/l ja 10 mg/l kymmenen vuoden kuluttua. Vesien puhdistus edellyttää jätteiden oleellisesti parempaa stabilointia. Kosteikkopuhdistus ei ole riittävä puhdistustekniikka. Se johtaisi maaperän ja vesistön saastumiseen. Kosteikkoa tulisi myös pitää yllä ja huoltaa sekä pilaantuneet maat käsitellä sieltä säännöllisesti pitkän aikaa.

Yhdistys on vaatinut asian palauttamista aluehallintovirastolle vakuuksien osalta ja todennut muun ohella, että vakuudet tulee selvittää ja määrätä niin, että ne riittävät jätealueen saattamiseen sellaiseen tilaan, jossa ympäristölaatunormit eivät ylity pinta- ja pohjavesissä eikä maaperä pilaannu. Lisäksi yhdistys on vaatinut hallinto-oikeutta määräämään väliaikaisen vakuuden jätteiden kiinteytyksen, uudelleen sijoituksen louhokseen sekä louhoksen stabiloinnin johdosta. Vakuuden määrän olisi oltava 100 euroa/tonni jätettä lisättyinä vesistövahinkojen mahdollisilla korvauksilla.

Yhdistys on vaatinut ympäristötarkkailua laajennettavaksi ja täsmennettäväksi. Lisäksi purkupaikoilla on oltava jatkuvatoiminen pH:n ja sähköjohtavuuden seuranta. Maa-alueiden pilaantuminen ja asbestin esiintyminen on selvitettävä. Myös kaivon pilaantuminen ja alueen pohjaveden virtaussuunnat on selvitettävä.

Yhdistys on vaatinut, että toiminnalle määrätään vesilain lupa- ja korvauskäsittelyt. Aiheutettu haitta vaikuttaa pitkälle vesistön kemialliseen tilaan. On syytä olettaa, että sedimentit ovat ainakin osittain heikentyneet ja pohjaeliöstön ekologinen tila on myös heikentynyt johtuen haitta-aineista ja vesistön pohjalla virranneesta suolasta. Määrättyä 7 000 euron kertakorvausta kalavahingoista ei voida pitää kohtuullisena korvauksena laajalle ulottuvasta pitkäaikaisesta ympäristön pilaamisesta.

Yhdistyksen on katsottava lisäksi vaatineen, että asiassa on ennen päätöksentekoa tehtävä ympäristövaikutusten arviointi (YVA) käsittäen jätteiden välittömät ja pitkäaikaiset vaikutukset erityisesti kaivannaisjätteiden haponmuodotuksesta seuraavien pintavesi-, pohjavesi- sekä maaperävaikutusten selvittämiseksi.

Yhdistys on perustellut oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimusta sillä, että valitus on johtunut viranomaisen ilmeisistä virheistä.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Endomines Oy on vastineessaan Vesiluonnon Puolesta ry:n valitukseen todennut, ettei se hyväksy yhdistyksen vaatimusta sulkemis- ja jälkihoitotoimenpiteitä koskevan lupapäätöksen palauttamisesta uuteen käsittelyyn, saati hakemuksen hylkäämistä. Tämä viivyttäisi tarpeettomasti ympäristövaikutuksia pienentävien toimenpiteiden toteuttamista Rämepuron kaivosalueella.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan vaatimuksen johdosta yhtiö on todennut, että Rämepuron kaivoshankkeen koko on noin kymmenesosa YVA-laissa määrätystä rajasta avolouhoksen koon perusteella ja alle puolet vuosittaisen keskimääräisen louhintamäärän perusteella. Sulkemisen ja jälkihoitotoimien ympäristövaikutukset eivät ole verrattavissa YVA-lain ja -asetuksen mukaisiin YVA-menettelyä vaativien hankkeiden ympäristövaikutuksiin, joten myöskään vaikutuksiin perustuva harkinnanvarainen YVA-menettely ei ole perusteltu.

Sekoittumisvyöhykettä koskeneen vaatimuksen osalta yhtiö on todennut, että vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta annetun asetuksen 1308/2015 perusteella voidaan ympäristöluvassa määrätä sekoittumisvyöhyke päästölähteen edustalle. Sekoittumisvyöhykkeellä ei haeta muutosta kuormitusrajoihin tai lupaa kuormittaa pintavettä aiempaa enemmän.

Valittajan väite tarkkailutietoja suuremmista päästöistä on saatavilla olevan tiedon perusteella selkeästi virheellinen ja oletukset veden kerrostumisesta perusteettomat. Selkeytsaltaan vettä on käsitelty vuodesta 2018 alkaen panosluontoisesti kevät- ja syystulvien aikaan. Valituksessa esitetty selkeytsaltaan korkea nikkelpitoisuus on helmikuun 2018 näytteestä, jolloin vettä ei ollut käsitelty ja vettä ei juoksetettu altaalta pois.

Tarkkailussa olevia puutteita koskevan väitteen osalta yhtiö on todennut, että Rämepuron velvoitetarkkailu on toteutettu ympäristöluvan ja tarkkailuohjelman mukaisesti ja on nykyisin erittäin kattava. Fysikaalis-kemiallisissa tai biologisissa tutkimustuloksissa ei ole ollut viitteitä ympäristön pilaantumisesta. Rämepuron uomassa on kuukausittainen liukoisen nikkelin tarkkailu. Päästöpaikoilla on viikoittainen pH:n, sähkönjohtavuuden, redox-potentiaalin ja kiintoaineksen mittaus. Vesistössä on myös kolme viikkotarkkailupistettä. Kaikki toiminnasta mahdollisesti ympäristön pilaantumista aiheuttavat aineet sisältyvät tarkkailuun. Valittajan väitteet vahingoista ja ympäristöhaitoista ovat ristiriidassa tehtyjen tarkkailujen ja selvitysten kanssa.

Kaivon pilaantumista koskevan väitteen osalta yhtiö on todennut, että merkittäviä kuparipitoisuuksia on esiintynyt naapurin kaivovedessä vain yhdessä näytteessä ja lisätutkimuksissa kaivovesi on täyttänyt jokaisella kerralla laatuvaatimukset yhdessä näytteessä olutta alhaista pH arvoa lukuun ottamatta. Kaivoveden pH on ollut alle suositusten jo ennen kaivoksen avaamista, mikä on saattanut johtaa metallien liukenemiseen putkistosta ja muista vesikalusteista. Vastineen liitteenä olevasta kartasta selviävät kaikki Rämepurolla tehdyt kairaukset ja se, että kaivoa 740 metriä lähemmäs ei ole tehty kairauksia. Lisäksi pohjaveden virtaus on edelleen avolouhokseen päin.

Jätevesien käsittelyä koskevien vaatimusten osalta yhtiö on todennut, että nykyisten suunnitelmien mukaan kosteikon ja emäskäsittelyn on tarkoitus toimia rinnakkain niin kauan kuin se on suotoveden laadun suhteen tarpeen. Emäskäsittelystä tullaan luopumaan asteittain sivukivialueen suotoveden laadun parantuessa. Suotoveden nikkeli- ja kuparipitoisuus on kahden viime vuoden aikana laskenut noin kuudesosaan, joten kuormitus on jo pienentynyt huomattavasti.

Vakuutta koskevan vaatimuksen osalta yhtiö on todennut vakuutta edelleen olevan jäljellä eikä tulevia vesienkäsittelytoimia kustanneta vakuudesta. Suurimmat toimenpiteet, kuten sivukivialueen peittäminen metsityksineen, on jo tehty. Rämepuron avolouhokseen ei läjitetystä sivukivestä mahdu kuin noin puolet. Tämän vuoksi toimenpide ei ole ympäristönsuojelullisesti perusteltavissa.

Lisäksi yhtiö on todennut, ettei Rämepuron pintakartoituksessa, kairauksissa tai tuotannon aikana ole havaittu asbestia tai muita kuituisia mineraaleja.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä on Ilomantsin kunnan terveydensuojeluviranomaisena antamassaan vastineessa viitanut Vesiluonnon Puolesta ry:n valitukseen ja todennut, että porakaivoveden laadunseuranta tulee jatkaa säännöllisesti. Myös veden puhdistuslaitteen toimintaa ja seuranta on jatkettava.

Kaivon pilaantumisen syy-yhteys on tarpeen selvittää. Pohjaveden laadun heikentyminen on voinut aiheutua kaivostoiminnasta, kun kaivostoiminnan loputtua vedenvirtaus suunta pohjavesissä on muuttunut. Kaivosaluetta lähinnä oleva vakituinen asutus sijaitsee noin 700 metrin päässä kaivosalueen lounaispuolella. Tämä kiinteistö ottaa talousvetensä porakaivosta, jonka syvyys on 42 metriä. Kaivon vedenpinta on noin neljän metrin syvyydellä maanpinnasta. Porakaivon vedessä on kaivostoiminnan loputtua havaittu rikkivedyn hajua. Veden kuparipitoisuus on vaihdellut suuresti. Suurin porakaivoveden kuparipitoisuus mitattiin akreditoitussa laboratorioissa marraskuussa 2018 eli 3 000 µg/l. Samaan aikaan oli myös lyijypitoisuus vedessä korkea eli 14 µg/l. Pitoisuudet ovat lähteneet kohoamaan kaivostoiminnan lopettamisen jälkeen. Huomioitavaa on myös arseenipitoisuuden nousu kaivostoiminnan loputtua, vaikka arseenipitoisuus ei ylitä laatuvaatimustasoa. Arseenipitoisuus vedessä oli ennen kaivostoiminnan alkamista 0,43 µg/l ja kaivostoiminnan lopettamisen jälkeen 3,9 µg/l.

Avolouhoksiin kertyvä vesi voi kulkeutua kallioperän ruhjeita tai rakovyöhykkeitä pitkin kalliopohjaveteen ja aiheuttaa pohjavesien laadun heikentymistä. On mahdollista, että liikkuvien pohjavesien mukana paikallisiin kaivoihin kulkeutuu raskasmetallipitoista vettä. Vesinäytteet on otettu suoraan porakaivosta tai kaivon yhteydessä olevasta näytteenottohanasta, jolloin vesijohdon ja vesikalusteiden vaikutus ei ole tuloksissa näkyvissä.

Koitaajojen kalatalousalue on Ilajanjoen osakaskunnan puolesta antanut vastineen Endomines Oy:n valituksen johdosta. Vastineessa on katsottu, että lupamääräykset 7, 8 ja 19 ovat tärkeitä vesistön hoidon ja kunnossapidon kannalta ja että yhtiön valitus on perusteeton.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on ilmoittanut, ettei se anna lausuntoa valituksen johdosta.

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualue on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta valitusten johdosta.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / Järvi-Suomen kalatalouspalvelut on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta valitusten johdosta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta valitusten johdosta.

Ilomantsin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta valitusten johdosta.

Ilomantsin kunnalle on annettu mahdollisuus vastineen antamiseen. Vastinetta ei ole annettu.

Endomines Oy on antanut vastaselityksen Koitajoen kalatalousalueen ja Ilomantsin terveydensuojeluviranomaisen vastineisiin. Lisäksi yhtiö on toimittanut tarkkailutuloksia kaivoksen ylivuotovesien happamuudesta ja nikkelpitoisuudesta sekä avolouhokseen ohjautuvien pintavesien happamuudesta.

Vesiluonnon Puolesta ry on antanut vastaselityksen muun ohella yhtiön vastineeseen ja todennut, että lupapäätöksessä ei ole kysymys ympäristövaikutusten pienentämisestä vaan lailliset normit ylittävän pinta- ja pohjavesien pilaamisesta.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Pääasiasratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa päätöksen Vesiluonnon Puolesta ry:n valituksen johdosta perusteluista ilmenevistä syistä ja palauttaa asian aluehallintovirastolle, jonka tulee tämän päätöksen saatua lainvoiman ottaa asia uudelleen käsiteltäväkseen.

Aluehallintoviraston on varattava yhtiölle tilaisuus täydentää hakemustaan ja meneteltävä muutoinkin ympäristönsuojelulain lupahakemuksen käsittelyä koskevien säännösten mukaisesti. Asiaa aluehallintovirastossa uudelleen käsiteltäessä on erityisesti otettava huomioon valituksessa esitetyt asian palauttamiseen johtaneet syyt.

Asian näin päättyessä raukeaa enempi lausuminen valitusten johdosta.

Perustelut

Asiassa saatu selvitys

Taustaa

Rämepuron kaivoshanketta sekä muita yhtiön Karjalan Kultalinjan kaivos-hankkeita varten on tehty ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettun

lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Karjalan ELY-keskus on antanut arviointiselostuksesta lausunnon 4.10.2013. Itä-Suomen aluehallintovirasto on päätöksellään 9.5.2014 nro 36/2014/1 myöntänyt ympäristöluvan Rämepuron kaivoksen toimintaan sekä kaivoksen kuivanapidon vaatimaan pohjaveden pumppaukseen. Voimassa olevan ympäristölupapäätöksen toiminnan lopettamista koskeva lupamääräys 34 kuuluu seuraavasti:

34. Alueen jälkihoitotyöt on tehtävä kolmen vuoden kuluessa toiminnan päättymisestä. Alueelle jäävät rakenteet on viimeisteltävä kestäväällä tavalla, ympäristön ja terveyden kannalta haitattomaan ja vaarattomaan kuntoon.

Kaivannaisjätteen jätealueiden jälkihoitotoimenpiteitä ja vaikutusten tarkkailua on jatkettava toiminnan loputtua riittävän pitkään sen varmistamiseksi, että rakenteiden jälkihoitotyöt on tehty kestäväällä tavalla eikä alueesta aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä onnettomuuden vaaraa, ja ettei alueen ympäristökuormitusta ole enää tarpeen tarkkailla. Jälkihoitotoimenpiteiden ja vaikutusten tarkkailun keventämisen tai päättämisen hyväksyy Pohjois-Karjalan ELY-keskus luvan saajan esityksestä.

Jos toiminta loppuu ennen luvan tarkistamista, on luvan saajan toimitettava viimeistään kahdeksan kuukautta ennen toiminnan lopettamista Itä-Suomen aluehallintovirastolle toiminnan lopettamista koskeva hakemus. Hakemukseen on liitettävä suunnitelma toiminnan loppumisen vuoksi tarvittavista toimituksista, sisältäen esitykset louhoksen ja läjitäyttöalueiden jälkihoitotoimenpiteiksi, kaivosalueen vesien johtamisen ja käsittelyn järjestämiseksi ja jälkitarkkailusuunnitelmaksi.

Endomines Oy on 27.9.2018 päivätyllä hakemuksellaan hakenut ympäristönsuojelulain mukaista lupaa Rämepuron kaivoksen toiminnan jälkeiselle ajalle ja jälkihoitotoimenpiteille. Lupaa on haettu toiminnan olennaisen muutoksen sekä lupamääräyksen 34 johdosta. Lisäksi yhtiö on hakenut sekoittumisvyöhykkeen määrittämistä Rämepuron purkupisteen alapuolelle.

Toimintaa koskevia tietoja

Rämepuron kultakaivos on toiminut vuosina 2013–2016. Malmia louhittiin avolouhintana yhteensä 169 080 tonnia ja sivukiveä 866 917 tonnia. Malmi toimitettiin rikastettavaksi Pampalon kaivokselle. Sivukivet sijoitettiin kaivoksen kaivannaisjätealueelle, jonka pinta-ala oli toiminnan loppuvaiheessa 4,6 hehtaaria.

Louhintatoiminta on päättynyt helmikuussa 2016. Tällöin lopetettiin myös avolouhoksen kuivanapitopumppaus ja louhoksen annettiin täyttyä vedellä. Ylivuoto kaivoksesta alkoi keväällä 2017. Ylivuoto on purettu mittapadon kautta purku-uomaan ja sitä kautta edelleen Rämepuroon, josta vedet kulkeutuvat edelleen Ilajanjoen kautta Ilajanjärveen. Kaivostoiminnan aikana avolouhoksen kuivanapitovedet pumpattiin vesienkäsittelyaltaalle.

Kaivannaisjätealueen pintarakenteet on tehty elo–marraskuussa 2016. Sivukivialueen pinta on hakemuksen mukaan kiilattu louheella, jonka jälkeen kasa on peitetty tiivistetyllä 0,5 metrin vahvuisella moreenikerroksella. Peittokerrok-

nessa on hyödynnetty kaivostoiminnan aikana pintamaiden läjitysalueelle läjitettyjä maa-aineksia. Tämän jälkeen sivukivialueelle on levitetty kasvukerros, jonka paksuus on noin 0,2 metriä. Alueen reunaliuskat on muotoiltu kaltevuuteen 1:2,5 tai loivemmaksi. Läjityksen lakialue on tehty reunoja kohti viettäväksi.

Rämepuron sivukivet on luokiteltu kaivannaisjäteasetuksen mukaiseksi muuksi kuin pysyväksi jätteeksi niiden sisältämän sulfidisen rikin pitoisuuden, neutralointipotentiaalin sekä muun muassa arseenin, kuparin ja nikkelin pilaantuneiden maiden kynns- ja ohjearvojen ylitysten vuoksi.

Vesitase

Kaivosalueen vesitaseeseen tulee vesiä suoran sadannan sekä pinta- ja pohjavesivalunnan kautta. Vuosittain vesitaseeseen arvioidaan tulevan suorasta sadannasta noin 38 000 m³, josta 25 000 m³ kaivannaisjätteen jätealueelle. Aktiivisen jälkihoitovaiheen aikana pinta- ja pohjavesivalunta avolouhokseen on noin 190 000–290 000 m³. Kosteikkokäsittelyn alkaessa avolouhokseen ohjattavat valumavedet lisäävät avolouhokseen tulevaa vesimäärää noin 100 000–310 000 m³/a. Hakija on perustellut ojavesien johtamista avolouhokseen kosteikon viipymän pidentämisellä ja kosteikon puhdistustehon parantamisella. Kokonaisvesimäärä olisi valituksen täydennyksen 20.12.2019 mukaan noin 400 000–500 000 m³/a. Kaivosalueelta johdettavien vesien osuus Rämepuron kokonaisvirtaamasta olisi noin 3–5 %.

Vesienkäsittely ja johtaminen

Hakemuksen mukaan avolouhoksen ylivuotovedet johdettaisiin erillistä uomaa pitkin Rämepuroon. Maisemoidun sivukivialueen suotovedet kerättäisiin ojilla alueen luoteisreunassa sijaitsevaan pumppukaivoon, josta vedet pumpattaisiin aktiivisen käsittelyvaiheen aikana selkeytysaltaan eteläpäädyssä olevaan vesienkäsittely-yksikköön. Vesienkäsittelyssä selkeytysaltaan vettä neutraloitaisiin lipeällä tai vaihtoehtoisesti kalkilla metallien saostamiseksi. Selkeytysaltaasta vesiä purettaisiin määrääjain altaan pohjoispäästä jatkuvatoimisella virtausmittauksella varustetun kaivon kautta Rämepuroon johtavaan purku-uomaan hieman louhoksen ylivuotovesien purkupisteen alapuolelle. Juoksutukset painottuisivat syksyn ylivirtaamakauteen.

Vesienkäsittelyyn käytettävä allas on jaettu suotavilla louheseinämillä kolmeen osaan virtaaman hidastamiseksi ja oikovirtausten estämiseksi. Altaan alta ei ole poistettu maa-aineksia, vaan allas sijoittuu suolle turpeen päälle. Turpeen alla on noin viiden metrin paksuudelta moreenia. Selkeytysaltaan pohjan vedenläpäisevyys on noin $5,1 \times 10^{-6}$ m/s. Reunapengerten alta on poistettu turpeet ja muut löyhät maat aina pohjamoreeniin saakka. Selkeytysaltaan reunapenger on moreenista, jonka vedenläpäisevyys on $2,7 \times 10^{-7}$ m/s.

Tarkkailun perusteella sivukivialueelta ja mahdollisesti vesienkäsittelyn selkeytysaltaasta pääsee happamia nikkeli- ja sulfaattipitoisia suotovesiä kaivosaluetta ympäröivään ojaverkostoon. Hakija on täydentänyt hakemustaan suotovesiä koskevalla selvityksellä. Selvityksen mukaan kaivannaisjätteen jätealueelta suotautuu jonkin verran vesiä suotovesien keräilyjärjestelmän ohitse. Lisäksi vesienkäsittelyaltailta suotautuu jätevettä ympäristöön. Suotautuvien vesien määrää ei ole kyetty arvioimaan, mutta sitä on pidetty vähäisenä.

Hakemuksen mukaan vesienkäsittelyaltaiden alapuolelle lähelle Rämepuroa rakennettaisiin pengertämällä toteutettava vesienkäsittelykosteikko. Sinne johdettaisiin kaivannaisjätealueen ja vesienkäsittelyaltaiden suotovesiä. Kosteikon rakentamisella varauduttaisiin kaivoksen passiiviseen jälkihoitovaiheeseen. Kosteikon pinta-ala olisi 1,6 hehtaaria ja se jaettaisiin kahteen osaan. Lopulliset kosteikon rakentamissuunnitelmat tarkentuisivat muun muassa sivukivialueen ja vesienkäsittelyaltaiden suotovesiselvityksen perusteella.

Passiivisen vesienkäsittelyn alkuvaiheessa osa sivukivialueen valumavesistä johdettaisiin vesienkäsittelyaltaiden sijaan vesienkäsittelykosteikolle. Sivukivialueen suotovesien pumpausta vesienkäsittelyaltaille ja niiden kemiallista käsittelyä jatkettaisiin vielä siinä määrin kuin se on tarpeen kuormitusta koskevien lupamääräysten täyttymiseksi. Passiiviseen vesienkäsittelyvaiheeseen siirryttäisiin, kun vesienkäsittelykosteikon toiminnan todettaisiin tarkkailutulosten perusteella olevan lupamääräykset täyttävällä tasolla.

Vesistökuormitus

Louhoksen täyttymisen jälkeen vuosina 2017–2018 otetuissa näytteissä avolouhoksen vesi on ollut suhteellisen hapanta (pH 3,9–6,4). Veden sähkönjohtavuus ja sulfaattipitoisuus ovat olleet koholla pintavesien yleiseen tasoon verrattuna sähkönjohtavuuden vaihdellessa välillä 18–39 mS/m ja sulfaattipitoisuuden 58–140 mg/l. Louhosvesien metallipitoisuudet ovat olleet yleisesti pieniä, lukuun ottamatta kohonneita nikkelin (0,07–0,3 mg/l) ja raudan (0,2–36 mg/l) pitoisuuksia. Avolouhoksen vesi on ollut kirkasta ja kiintoainepitoisuus alhainen.

Sivukivialueen suotovesien laatu on tarkkailutulosten perusteella heikentynyt aikaisempien vuosien tuloksiin verrattuna. Vuosina 2017–18 pH-arvo on vaihdellut välillä 3,0–3,9, nikkelpitoisuus välillä 14–38 mg/l ja sulfaattipitoisuus välillä 2 200–4 400 mg/l.

Selkeytsaltaalta vesistöön johdettavan veden laatu on vaihdellut tarkkailussa huomattavasti. Tämä on johtunut ainakin osittain siitä, että osa näytteistä on otettu tilanteessa, jossa vesiä ei ole aktiivisesti johdettu altaasta vesistöön. Edellä mainittu seikka on hankaloittanut luotettavan kuormitustiedon saamista. Happamuus on vaihdellut välillä 3,2–10,0, nikkelpitoisuus 0,06–11,8 mg/l ja sulfaattipitoisuus 1 700–2 700 mg/l. Yhtiön 20.12.2019 päivittämän kuormitustiedon mukaan vuoden 2017 aikana selkeytsaltaasta purettiin vesiä purku-uomaan yhteensä 4 850 m³ painottuen syksyn ylivirtaamakaudelle. Rämepuroon johdettavien vesien kokonaismäärä oli louhoksen ylivuotovedet mukaan lukien 219 771 m³. Kiintoainekuormitus oli 586 kg/a (543 kg/a), nikkeli-kuormitus 77 kg/a (54 kg/a) ja sulfaattikuormitus 27 t/a (16 t/a). Suluissa oleva lukuarvo on louhoksen ylivuotovesistä aiheutunut kuormitus. Vuonna 2018 selkeytsaltaasta purettu vesimäärä oli hakemuksen mukaan 12 295 m³ ja vesistöön johdettu kokonaismäärä 248 898 m³. ELY-keskuksen lupahakemuksesta antaman lausunnon mukaan vesienkäsittelyaltaalta johdettiin vesistöön vuonna 2018 jätevettä 3 415 m³. Kuormitus vesistöön oli ELY-keskuksen mukaan nikkelin osalta 45 kg/a (43 kg/a) ja sulfaatin osalta 19 t/a (16 t/a). Vastaavasti kuormitus oli yhtiön valituksen täydennyksessään esittämän mukaisesti vuonna 2018 nikkelin osalta 51 kg/a (43 kg/a) ja sulfaatin osalta 40 t/a (16 t/a).

Kaivoksen toiminnan aikana kaivosalueelta vesienkäsittelyn kautta johdettu vesimäärä on ELY-keskuksen lupahakemuksesta antaman lausunnon mukaan ollut vuonna 2014 155 450 m³ ja vuonna 2015 125 706 m³. Nikkelikuormitus on kaivoksen toiminta-aikana ollut 35–47 kg/a ja sulfaattikuormitus 7–14 t/a.

Vesistövaikutukset ja vesienhoitosuunnitelma

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hakemuksesta antaman lausunnon mukaan Rämepuro (Rämepuro, 04.933_b01) on rajattu vesienhoidon 3. suunnittelukaudelle omaksi vesimuodostumaksi. Kyseisen kauden ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelu on lausunnon antamisen aikaan ollut kesken. Rämepuron vuosien 2012–2017 fysikaalis-kemiallisten vedenlaatutietojen perusteella Rämepuron ekologinen tila jää hyvää huonommaksi, koska kokonaistyyppi ja pH:n minimiarvo viittaavat enintään tyydyttävään tilaluokkaan. Myös kemiallinen tila jää hyvää huonommaksi nikkelin ympäristölaatunormin ylittäessä nikkelin asetuksen 1022/2006 mukaisen ympäristölaatunormin EQS-MAC raja-arvon. Hertta tietojärjestelmän mukaan valtioneuvoston asetuksen mukainen liukoisien nikkelin ympäristölaatunormin enimmäispitoisuus 34 µg/l on kaivostoitinnan päätyttyä ylittynyt Rämepuron alapuolisella näytepisteellä Rämepuro 2 vuoden 2016 huhtikuussa (0,037 mg/l), toukokuussa (0,045 mg/l) ja marraskuussa (0,079 mg/l) sekä vuoden 2017 maaliskuussa (0,048 mg/l) ja syyskuussa (0,048 mg/l) sekä vuoden 2018 elokuussa (0,045 mg/l). Rämepuron nikkelipitoisuus on ollut kaivoksen yläpuolisella Rämepuron tarkkailupisteellä Rämepuro 53 yleisesti noin 0,001 mg/l eli ympäristölaatunormin luonnollisen taustapitoisuuden mukainen.

Kaivoksen purkuvesien vaikutus Rämepurossa on toiminnan loppumisen jälkeisissä tarkkailunäytteissä ollut havaittavissa lähinnä keväällä ja kesällä kohonneena nikkelipitoisuutena. Myös sulfaatin pitoisuudet ovat suuremmat kaivoksen alapuolella verrattuna yläpuoliseen pisteeseen vaihdellen touko-, kesä- ja elokuun näytteissä alapuolisessa pisteessä 5,2–8,7 mg/l ja yläpuolella 1,9–2,7 mg/l välillä. Tarkkailutulosten mukaan veden pH-arvo on kaivosvesien purkupisteen alapuolella hieman yläpuolista pistettä korkeampi.

ELY-keskus on hakemuksesta antamassaan lausunnossa katsonut, että kaivosalueelta Rämepuroon johdettavilla louhoksen ylivuotovesillä ja selkeytysaltaan purkuvesillä on vaikutusta purkuvesistön pH-arvoihin ja nikkelipitoisuuksiin sekä sitä kautta heikentävä vaikutus vesienhoitolain mukaisiin vesistöjen ekologisen ja kemiallisen tilan tavoitteisiin. Tilatavoitteiden perusteella kaivosalueen nikkelikuormitusta vesistöön tulisi rajoittaa ja vesistöön purettavia vesiä mahdollisesti neutraloida pH-arvon nostamiseksi.

Iljanjoen yläjuoksu (04.933_a01) on otettu vesienhoidon 2. suunnittelukaudelle käyttöön uutena vesimuodostumana. Iljanjoki on luokiteltu vesienhoidon toimenpideohjelmassa ekologisen tilan perusteella tyydyttävään ja kemiallisen tilan perusteella hyvää huonompaan tilaan. Biologisten tekijöiden mukainen arviointiluokka on hyvä. Ekologinen tila on tyydyttävä, sillä joen kokonaistyyppi, kokonaisfosfori ja pH:n minimiarvo on luokiteltu tyydyttäväksi. Iljanjoen yläjuoksun hyvää huonompi kemiallinen tila johtuu siitä, että elohopean laatunormin on arvioitu voivan ylittyä kaukokulkeumariskin ja luonnonolosuhteiden perusteella. Joen hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan tavoite on asetettu saavutettavaksi vuoteen 2027 mennessä.

Kaivostoiminnan vaikutuksia Ilajanjoen veden laatuun on seurattu tarkkailupisteestä Ilajanjoki 43, joka sijoittuu Ilajanjoen alajuoksulle noin kaksi kilometriä Rämepuron purkukohdasta etelään. Vertailupisteenä on toiminut Rämepuron yhtymäkohdan yläpuolinen tarkkailupiste Ilajanjoki 1. Ilajanjoen näytepisteillä happitilanne on ollut välttävä–tyydyttävä. Ilajanjoessa kaivoksen purkuvesien mahdollinen vaikutus on ollut havaittavissa hieman kohonneena nikkelin ja sulfaatin pitoisuutena tarkkailupisteessä Ilajanjoki 43 liukoisen nikkelin pitoisuuden vaihdellessa vuosina 2016–2018 lokakuun 2017 poikkeuksellisen korkeita pitoisuuksia lukuun ottamatta 2,6–14,3 µg/l ja sulfaattipitoisuuden 2,1–6,8 mg/l välillä. Nikkelipitoisuudet laskevat hienoisesti purkuvesistössä edelleen alaspäin siirryttäessä.

Ilajanjärven (04.933.1.005_001) ekologinen tila on vesienhoidon 2. suunnittelukaudella luokiteltu hyväksi ja kemiallinen tila hyvää huonommaksi. Ilajanjärven ekologinen tavoitetila on saavutettu ja kemiallinen tavoitetila on asetettu saavutettavaksi vuoteen 2027 mennessä. Ilajanjärven hyvää huonompi kemiallinen tila johtuu elohopean ilmalaskeuman aiheuttaman elohopean (Hg) pitoisuuden lisääntymisenä kalassa.

Vuoden 2018 tarkkailutulosten perusteella Ilajanjärven vesi on ollut suhteellisen hapanta, runsashumuksista, rautapitoista, lievästi sameaa ja veden sähköjohtavuus on ollut alhainen. Rautapitoisuus on ollut korkein pohjanläheisessä kerroksessa. Ilajanjärven pintavedessä happitilanne on ollut hyvällä tai erinomaisella tasolla ja pohjanläheisessä kerroksessa välttävällä tasolla. Ilajanjärven vesi on lämpökerrostunut toukokuun lopulla, mikä todennäköisesti on heikentänyt happitilannetta pohjan läheisyydessä.

Sovelletut oikeusohjeet

Hallintolain (434/2003) 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Saman lainkohdan 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava viereille panemansa asian selvittämiseen.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan *päästöraja-arvolla* tarkoitetaan laimentamattoman päästön arvoa, jota ei yhden tai useamman ajanjakson aikana saa ylittää ja joka ilmaistaan kokonaismääränä, pitoisuutena, prosenttiosuutena tai muulla vastaavalla tavalla.

Saman säännöksen 7 kohdan a alakohdan mukaan *parhaalla käyttökelpoisella tekniikalla* tarkoitetaan mahdollisimman tehokkaita ja kehittyneitä, teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia tuotanto- ja puhdistusmenetelmiä ja toiminnan suunnittelu-, rakentamis-, ylläpito-, käyttö- sekä lopettamistapoja, joilla voidaan ehkäistä toiminnan aiheuttama ympäristön pilaantuminen tai tehokkaimmin vähentää sitä ja jotka soveltuvat ympäristölupamääräysten perustaksi.

Edelleen saman lainkohdan 13 kohdan mukaan *jätevedellä* tarkoitetaan selaista käytöstä poistettua vettä, pilaantuneelta alueelta johdettavaa vettä tai ym-

päristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan käytetyltä alueelta johdettavaa vettä, josta voi aiheutua ympäristön pilaantumista.

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvilläolovelvollisuus*).

Ympäristönsuojelulain 7 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnanharjoittajan on rajoitettava toimintansa päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon mahdollisimman vähäisiksi.

Ympäristönsuojelulain 20 §:n 1 ja 2 kohtien mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (*varovaisuus- ja huolellisuusperiaate*) ja noudatetaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita eri toimien yhdistelmiä (*ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate*).

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksen tekoa.

Ympäristönsuojelulain 40 §:n 1 momentin mukaan jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle on varattava tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa.

Saman lainkohdan 3 momentin mukaan jos myöhemmin asiaa käsiteltäessä ilmenee tarve pyytää hakijalta uusia, asian ratkaisemiseksi tarpeellisia selvityksiä, tätä koskevassa pyynnössä on yksilöitävä, mistä erityisistä seikoista selvitystä on esitettävä ja millä perusteella niiden esittäminen on tarpeen.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään.

Saman lainkohdan 4 momentin mukaan toiminnan olennaista muuttamista koskeva lupahakemus on ratkaistava siten, että harkinta kattaa ne toiminnan osat, joihin olennainen muutos voi vaikuttaa ja ne ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ja riskit, joita muutos voi aiheuttaa.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n

1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun seurauksen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista (1 kohta), maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä (2 kohta), jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä (3 kohta), toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa (4 kohta), toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista (5 kohta) ja muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa (6 kohta).

Saman lainkohdan 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Ympäristönsuojelulain 94 §:n 1 momentin mukaan luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toimintaa harjoittanut vastaa edelleen lupamääräysten tai valtioneuvoston asetuksella säädetyn yksilöidyn veloitteen mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, samoin kuin toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta.

Saman lainkohdan 3 momentin mukaan jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 96 §:ssä säädetään.

Ympäristönsuojelulain 112 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan *kaivannaisjätteen jätealueella* tarkoitetaan kaivannaisjätteen sijoittamiseen käytettävää aluetta.

Ympäristönsuojelulain 113 §:n 1 momentin mukaan kaivannaistoimintaa koskevassa ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset kaivannaisjätteestä sekä toimintaa koskevasta kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta.

Saman lainkohdan 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen luvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätealueen perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä määräykset suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Ympäristönsuojelulain 114 §:n 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on laadittava siten, että ehkäistään kaivannaisjätteen syntyä ja vähennetään sen haitallisuutta sekä edistetään jätteen hyödyntämistä ja turvallista käsittelyä. Jätehuoltosuunnitelmaan on sisällytettävä tiedot alueen ympäristöstä, kaivannaisjätteestä, kaivannaisjätteen hyödyntämisestä, kaivannaisjätteen jätealueista, vaikutuksista ympäristöön, toimista ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan tarkkailusta ja toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista. Jätehuoltosuunnitelman tavoitteista ja sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Saman lainkohdan 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma vähintään viiden vuoden välein ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetuksen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) 6 §:n 1 momentin mukaan liitteen 1 kohdissa C2 ja D lueteltujen aineiden pitoisuudet vedessä tai eliöstössä eivät saa ylittää mainituissa kohdissa säädettyä ympäristölaatunormia. Jos aineelle on annettu eliöstöä koskeva ympäristölaatunormi, on käytettävä tätä normia.

Saman asetuksen 6 b §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa voidaan toiminnanharjoittajan hakemuksesta määrätä sekoittumisvyöhykkeestä, jolla yhden tai useamman liitteen 1 kohdissa C2 ja D tarkoitettujen aineiden pitoisuus vedessä voi ylittää aineelle säädetyn ympäristölaatunormin, jollei normi ylity muussa pintavesimuodostuman osassa.

Valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ympäristölupahakemuksessa on oltava tiedot toiminnan päästöjen laadusta ja määrästä veteen, ilmaan ja maaperään sekä toiminnan aiheuttamasta melusta ja tärinästä.

Saman asetuksen 3 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaan lupahakemuksessa on oltava, jos se on toiminnan luonne ja vaikutukset huomioon ottaen päätösharkinnan kannalta tarpeellista, selvitys maaperän ja pohjaveden suojelemista koskevista toimista ja pilaantumisriskin perusteella tehtävä arvio maaperän ja pohjaveden tarkkailutarpeesta ja mahdollisen määrääjain toteutettavan tarkkailun aikavälistä.

Asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan jos laitos tai toiminta aiheuttaa päästöjä vesistöön, lupahakemuksessa on oltava selvitys vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä (kohta 5) ja arvio mahdollisuuksista estää vesistön pilaantumisesta aiheutuva korvattava vahinko (kohta 6).

Asetuksen 6 §:n 5 momentin mukaan jos toimintaan sovelletaan kaivannaisjätteistä annettua valtioneuvoston asetusta (190/2013), hakemukseen on muun ohella liitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma.

Valtioneuvoston asetuksen kaivannaisjätteistä (190/2013) 4 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman tulee sisältää muun ohella tiedot kaivannaisjätteen ja kaivannaisjätteen jätealueen aiheuttamista ympäristövaikutuksista (kohta 6), tiedot maaperän, vesistön, pohjaveden ja ilman pilaantumisen sekä muiden vaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavista toimista toiminnan aikana ja sen päätyttyä (kohta 7), selvitys seurannasta ja tarkkailusta

toiminnan aikana ja sen päätyttyä (kohta 8) ja tiedot toiminnan lopettamisesta, kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä niihin liittyvästä seurannasta ja tarkkailusta (kohta 9).

Asetuksen 8 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on arvioitava kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet sekä määritettävä jätealueen vesitase toiminnan aikana ja sen käytöstä poistamisen jälkeen (kohta 1), ehkäistävä kaivannaisjätteestä aiheutuva maaperän, vesistön ja pohjaveden pilaantuminen sekä suotoveden ja muun jäteveden syntyä ja jätteestä syntyvää kuormitusta vesiin (kohta 2), kerättävä ja käsiteltävä tehokkaasti jätealueelta syntyvä suotovesi ja muu jätevesi (kohta 3) ja ehkäistävä jätealueen pölyämistä ja kaasupäästöjä ilmaan (kohta 4).

Saman pykälän 2 momentin mukaan ympäristöluvassa tai ilmoitusta koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, ettei 1 momentin 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta tarvitse noudattaa, jos toiminnanharjoittaja ympäristölle aiheutuvan vaaran kokonaisarvioinnin perusteella luotettavasti osoittaa, ettei kaivannaisjätteen jätealueesta voi aiheutua maaperän, vesistön tai pohjaveden pilaantumista taikka muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Edelleen saman pykälän 3 momentin mukaan kiinteää, lietemäistä tai neste-mäistä kaivannaisjätettä ei saa sijoittaa eikä suotovettä tai muuta jätevettä joh-taa vesistöön siten, että siitä aiheutuu vesiympäristölle vaarallisista ja haitalli-sista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1022/2006) tarkoitettu ympäristölaatu-normin ylitys. Eräissä suunnitelmissa ja ohjelmissa vesistön merkittävän pilaantumisen ehkäisemiseksi esitettyjen seikkojen huomioon ot-tamisesta ympäristöluvassa säädetään ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momen-tissa.

Asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja sen jälkeen toteutettavasta jälkihoidosta määrätään ympäristö-luvassa tai ympäristönsuojelulain 94 §:n 3 momentin nojalla annettavassa pää-töksessä. Jätealuetta pidetään käytöstä poistettuna, kun valvontaviranomainen on tarkastanut jätealueen ja hyväksynyt käytöstä poistamisen todettuaan, että jätealue ja sen vaikutusalueella oleva maa-alue on palautettu tyydyttävään ti-laan ja että annettuja lupamääräyksiä on noudatettu.

Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että käytöstä poistetun kaivannaisjätteen jätealueen ja sen ympäristökuor-mituksen hallintaan tarpeellisia rakenteita ylläpidetään ja seurataan, tarkkailu on mahdollista ja tarvittaessa ylivuotokanavat ja patoaukot pidetään toimin-nassa ja puhtaina. Toiminnanharjoittajan on myös viipymättä ilmoitettava vaa-ratilanteista valvontaviranomaiselle ja ryhdyttävä toimiin onnettomuuksien tai ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi noudattaen, mitä 11 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetään.

Edelleen saman pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittaja vastaa kai-vannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisen jälkeen tehtävistä jälkihoidotoi-mista sekä niihin liittyvästä seurannasta ja tarkkailusta niin kauan kuin tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että alueesta ei aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, alue on vakaa ja pysyvästi maisemoitu, alueesta ei aiheudu on-

nettomuuden vaaraa ja siitä aiheutuvaa ympäristökuormitusta tai vaikutusalueen pinta- tai pohjavesien tilaa ei ole enää tarpeen tarkkailla.

Oikeudellinen arviointi

Vesiluonnon Puolesta ry:n valitus

Ensiksi asiassa on Vesiluonnon Puolesta ry:n valituksen johdosta arvioitava, onko ympäristölupaharkinta tehty asianmukaisesti ja perustunut riittäviin selvityksiin ja voidaanko luvan hakijan esittämien selvitysten perusteella annettuja lupamääräyksiä pitää riittävinä.

Päästörajojen asettaminen

Itä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt toimintansa lopettaneelle kaivos-toiminnalle toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan. Ympäristöluvan lupamääräyksessä 7 on asetettu päästöraajat erikseen avolouhoksesta Rämepuroon johdettavalle jätevedelle ja kaivannaisjätteen jätealueelta vesienkäsittelyaltille tai kosteikolle ja edelleen Rämepuroon johdettavalle jätevedelle.

Vuonna 2017 avolouhoksen ylivuotovesiä johdettiin vesistöön noin 215 000 m³, jolloin vuotuinen nikkeli-kuormitus oli 54 kilogrammaa ja sulfaattikuormitus 16 t/a. Vuonna 2018 vesimäärä oli noin 237 000 m³ kuormituksen ollessa jotakuinkin edellisvuoden tasolla. Kuormitus on ollut kaivoksen lopettamisen jälkeisinä vuosina suurempaa kuin kaivoksen toiminta-aikana. Vesimäärä on lisääntynyt toiminnan lopettamisen jälkeen pintavesien louhokseen pääsyn seurauksena toiminta-ajan keskimääräisestä noin 140 000 m³:stä vuodessa tasolle noin 230 000 m³ vuodessa. Lisäksi valituksenalaisella päätöksellä on sallittu louhoksen yläpuolella olevien puhtaiden vesien johtaminen ojittamalla louhokseen, minkä seurauksena louhokseen ohjautuu nykyistä enemmän puhtaiksi luokiteltavia pintavesiä. Hakemuksessa on arvioitu, että johtamisen jälkeen louhoksen ylivuotovesien määrä olisi 400 000 m³–510 000 m³. Louhoksesta poistettava vesimäärä olisi tällöin noin kolminkertainen toiminnan aikaiseen vesimäärään verrattuna.

Kaivoksen toiminnalle myönnettyssä lainvoimaisessa ympäristölupapäätöksessä nikkelin päästöraja-arvo on 0,5 mg/l ja sulfaatin 1 000 mg/l pitäen sisälleen louhoksesta poistettavan veden lisäksi kaivannaisjätteen jätealueen suotovedet.

Louhoksen ylivuotovesien osalta nikkelin päästörajaksi on valituksenalaisessa lupapäätöksessä asetettu 0,5 mg/l ja sulfaatin päästörajaksi 1 000 mg/l. Vuonna 2017 kaivoksen ylivuotovesistä otettujen näytteiden mukaan nikkeli-pitoisuus on ollut noin 0,2–0,3 mg/l ja sulfaattipitoisuus noin 50–80 mg/l.

Kun otetaan huomioon edellä mainittu louhoksen ylivuotovesien määrän merkittävä kasvu ja luvassa asetetut päästöraajat, nikkelin ja sulfaatin päästöt vesistöön voisivat luvanmukaisessa tilanteessa kasvaa huomattavasti toiminnan aikaisesta tasosta. Päästöraja-arvot sallisivat nikkeli-kuormituksen kasvun noin kuusinkertaiseksi ja sulfaatin noin 50-kertaiseksi verrattuna kaivoksen toiminnan aikana toteutuneeseen kuormitukseen. Nikkelin osalta tämä olisi seurausta louhoksesta poisjohdettavassa vesimäärässä tapahtuvasta olennaisesta muutok-

sesta ja sulfaatin osalta vesimäärän lisääntymisen ohella toteutunutta kuormitusta korkeammalle asetetusta päästörajasta.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n mukaisesti päästöraja-arvo on asetettava ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja sen on perustuttava parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan päästöraja-arvolla tarkoitetaan laimentamattoman päästön arvoa. Lisäksi ennen vaarallisten aineiden asetuksen 6 b §:n mukaisen ympäristölaatuormeista poikkeamisen sallimista (sekoittumisvyöhyke) on varmistuttava, että päästöjen vähentämiseksi ja poistamiseksi on käytetty parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja parhaita käytäntöjä.

Hallinto-oikeus katsoo, että kaivoksen ylivuotovesien päästöraja-arvoja ei ole toiminnan lopettamista koskevassa lupapäätöksessä asetettu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Nikkelin päästöraja-arvoksi asetettu 0,5 mg/l on sinänsä yleisesti käytetty kaivosten ympäristöluvuissa, jolleivät ympäristöolosuhteet ole edellyttäneet tiukempaa raja-arvoa. Lupamääräyksessä 7 louhoksen ylivuotovesien päästöraja-arvot on kuitenkin asetettu siten, että louhoksesta liukenevat nikkeli ja sulfaatti laimenevat louhokseen johdettavilla pintavesillä ennen päästöraja-arvon mukaisen haitta-ainepitoisuuden toteamista. Päästörajaa ei ole asetettu ympäristönsuojelulain 5 § ja 52 §:issä edellytetyllä tavalla eivätkä asetetut päästörajat ole pitkän ajan kuluessa riittävät ehkäisemään ympäristön pilaantumista.

Kaivoksen toiminta-aikaan verrattuna louhosvesien aiheuttama kuormitus kasvaisi myös tosiasiallisesti. Vaikka louhokseen johdettavat pintavedet eivät lisää kuormitusta vesimäärän suhteessa, ne ovat omiaan lisäämään haitallisten aineiden kokonaiskuormitusta eikä louhoksesta johdettavia vesiä esitetä enää käsiteltäväksi ennen johtamista Rämepuroon. Lisääntyneen kuormituksen johdosta ympäristölaatuormia ei hakemuksessa esitetyn perusteella saavutettaisi Rämepurossa, minkä seurauksena aluehallintovirasto on luvan hakijan pyynnöstä määrännyt sekoittumisvyöhykkeestä. Hallinto-oikeus katsoo, ettei asiassa ole edellä sanottu huomioon ottaen määrätty käytettäväksi parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja ympäristön kannalta parhaita käytäntöjä louhosvesien kuormituksen vähentämiseksi. Louhosvesien määrän minimoinnin lisäksi asiassa voi olla tarpeen selvittää louhosvesien käsittelyä louhoksessa tai louhoksen ulkopuolella ennen niiden johtamista Rämepuroon.

Kaivannaisjätteen jätealue

Rämepuron kaivoksen sivukivet on sijoitettu louhoksen välittömässä läheisyydessä olevalle kaivannaisjätteen jätealueelle. Hakemuksen mukaan jätealueen laajuus toiminnan loppuvaiheessa on 4,6 hehtaaria. Sivukivi on happoa tuottavaa ja sen arseeni-, kupari- ja nikkeli-pitoisuudet ovat koholla. Hakemuksen mukaan kaivannaisjätteen jätealue on muotoiltu ja pinta tiivistetty 0,5 metrin moreenikerroksella.

Suotovesien nikkeli- ja sulfaattipitoisuudet ovat tarkkailutulosten perusteella olleet korkeita. Käsittelemättömän suotoveden nikkeli-pitoisuus on toiminnan lopettamisen jälkeen ollut noin 14–38 mg/l ja sulfaattipitoisuus 2 200–4 400 mg/l. Happamuutta kuvaava pH-arvo on vaihdellut välillä 3,0–3,9. Lipeä- tai kalkkikäsittelyn jälkeen nikkeli-pitoisuus on pääsääntöisesti ollut alle 0,5 mg/l. Sulfaattipitoisuuteen käsittelyllä ei ole ollut yhtä suurta

merkitystä ja pitoisuus vesistöön johdettavassa vedessä on ollut noin 1 800 mg/l.

Selkeytysaltailta johdettava vesimäärä on ollut vähäinen verrattuna louhoksen ylivuotovesien määrään. Vuosina 2017 ja 2018 käsittelyn kautta on johdettu noin 1,5 % jätevesistä. Korkeampien pitoisuuksien johdosta selkeytysaltaalta johdettava kuormitus on kuormitustarkkailun perusteella ollut nikkelin osalta 4–14 % ja sulfaatin osalta 16–33 % kokonaiskuormituksesta. Suotovesien aiheuttama kuormitus on kuitenkin vain arvio, koska tarkkailutulokset selkeytysaltaalta johdettavasta jätevedestä ovat sekä määrän että laadun suhteen tulkinanvaraisia ja osa kuormituksesta suotautuu tarkkailun ulkopuolelle.

Ympäristönsuojelulain 6 §, 7 §:n 1 momentti ja 20 § ja toisaalta sivukivien hapettumisreaktion luonne ja pitkäaikaisuus huomioon ottaen kaivannaisjätteen jätealue olisi pyrittävä poistamaan käytöstä siten, että sivukivien hapettuminen olisi mahdollisimman vähäistä. Tällöin välttyttäisiin suotovesien käsittelyyn kohdistuvilta teknisiltä ja taloudellisilta ongelmilta.

Kaivannaisjätealueen käytöstä poistamista koskevassa lupahakemuksessa suotovesien mahdolliset kulkeutumisreitit olisi selvitettävä yksityiskohtaisesti ja luotettavia menetelmiä käyttäen. Luvan hakija on hakemuksen tiedoksiantamisen jälkeen toimittanut laatimansa selvityksen suotovesien kulkeutumisesta. Selvityksen perusteella on arvioitavissa, että suotovesistä osa kulkeutuu keräily- ja käsittelyjärjestelmän ohitse. Näiden suotovesien määrää, suotovesien kulkeutumisreittejä ja tarvittavia toimenpiteitä on tarpeen edelleen selvittää. Lisäksi asiassa on tarpeen tarkemmin selvittää, onko pohjavesien virtaussuunta toiminnan lopettamisen jälkeen louhokseen päin vai louhoksesta pois päin.

Hakemuksessa tulisi olla selvitys likaantumattomien vesien johtamisesta kaivannaisjätteen jätealueen suoto- ja valumavesien keräilyyn ja käsittelyyn tarkoitettujen järjestelmien ohitse aktiivisen vesienkäsittelyn lisäksi myös suunnitellun passiivisen käsittelyn aikana. Tämä on tarpeen vesienkäsittelyn mitoituksen ja luotettavan päästöraja-arvon asettamisen kannalta.

Hakemuksessa on esitetty suotovesien kemikaalikäsittelystä luopumista ja vesien johtamista suoalueelle rakennettavalle kosteikolle ilman kemikaalikäsittelyä, kun kosteikon toiminnasta on saatu varmuus ja asetetut raja-arvot saavutetaan. Hakemuksessa on esitetty kosteikon paikka ja koko. Yksityiskohtaiset suunnitelmat on tarkoitus tehdä myöhemmin ja esittää ne valvontaviranomaiselle. Hakemuksesta ei tarkemmin ilmene, onko suunniteltu paikka soveltuva suotovesien käsittelyyn muun muassa maaperän, kaltevuuden, hapetusolosuhteiden ja neutraloinnin järjestämisen kannalta ja millä perusteella esitettyä käsittelytapaa on pidettävä parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaisena.

Lupamääräyksen 2 mukaan vesienkäsittelyssä voidaan siirtyä passiiviseen kosteikkokäsittelyyn ja vesienkäsittelyaltaiden käytöstä voidaan luopua, kun kosteikon toimivuudesta on varmuus ja tarkkailun perusteella kosteikolta vesistöön johdettavan veden laatu täyttää ympäristöluvan vaatimukset. Lisäksi lupamääräyksessä 3 on sallittu suotovesien keräilyjärjestelmän ulkopuolisten liikaisten vesien johtaminen suoraan kosteikolle. Edellä sanottu huomioon ottaen hakemuksessa olisi tullut olla yksityiskohtainen kuvaus kosteikon suunnitellusta toiminnasta ja kosteikolta pois johdettavan veden tarkkailun luotettavasta järjestämisestä.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin ja ympäristönsuojeluasetuksen 6 §:n 5 momentin mukaan hakemukseen olisi tullut liittää hankkeesta laadittu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen asiasta 4.10.2013 antama lausunto sekä ajantasainen kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma. Suunnitelmassa olisi tullut esittää ympäristönsuojelulain 114 §:n 2 momentti, kaivannaisjäteasetuksen 4 §:n 1 momentti ja saman asetuksen 8 §:n 1 momentti sekä myös voimassa olevan ympäristöluvan lupamääräys 34 huomioon ottaen selvitykset toimenpiteistä, joilla vesien pääsy kosketuksiin happoa tuottavien sivukivien kanssa pyritään mahdollisimman tehokkaasti estämään ja kuinka kaivannaisjätealueella muodostuvat happamat suotovedet kerätään käsiteltäväksi ja pidetään erillään alueen puhtaista pinta- ja pohjavesistä. Hakemusta käsiteltäessä olisi tullut olla tiedossa mahdollisimman tarkka arvio sivukivialueen peittoratkaisun riittävydestä läpisuotautuvan vesimäärän, sivukivien hapettumisen ja siitä aiheutuvan ympäristökuormituksen osalta. Lisäksi hakemuksessa olisi tullut olla selvitys suotovesien mahdollisesta leviämisestä keräilyjärjestelmän ohitse ja sen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Suotovesimäärä ja suotovesissä olevien haitta-aineiden pitoisuudet ovat merkityksellisiä arvioitaessa, onko mahdollista luopua aktiivisesta suotovesien käsittelystä ja siirtyä passiivisempaan käsittelyyn. Hakemuksessa ei ole ollut riittävää selvitystä, jonka perusteella olisi voitu antaa määräyksiä passiiviseen vesienkäsittelyyn siirtymisestä. Tietojen puutteellisuuden vuoksi myöskään päästörajojen asettamiseen ei ole ollut riittävän luotettavaa tietoa.

Lopputulos

Hallinto-oikeus katsoo, että hakemus on yllä mainituilla perusteilla ollut puutteellinen kaivannaisjätealueen käytöstä poistamista ja siitä pitkän ajan kuluessa aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja niiden vähentämistä koskevilta osin. Lisäksi ympäristölupapäätös on ollut puutteellinen ympäristönsuojelulain 113 § sekä kaivannaisjäteasetuksen 14 §:n 1 momentti huomioon ottaen.

Avolouhoksen ylivuotovesien kuormitusta rajoittavat päästöraja-arvot on asetettu ympäristönsuojelulain säännökset huomioon ottaen virheellisesti, eikä hakemuksessa esitetyillä tai lupamääräyksissä vaadituilla toimenpiteillä ole muutoinkaan riittävästi varmistettu, että toiminnasta ympäristölle aiheutuvia haittoja vähennetään parhaan käyttökelpoisen tekniikan ja ympäristön kannalta parhaan käytännön mukaisesti.

Päätös on edellä mainituilla perusteilla kumottava ja asia on palautettava aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi. Asian näin päättyessä raukeaa lausuminen yhdistyksen valituksessaan esittämien muiden vaatimuksien osalta samoin kuin yhtiön valituksen johdosta.

Selvyyden vuoksi hallinto-oikeus toteaa, että ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin säännöksestä ilmenee, että luvan hakijan vastuulla on esittää tarvittava selvitys, jonka perusteella voidaan mainitun lain 48 §:n mukaisesti arvioida, ovatko luvan myöntämisen edellytykset lain 49 §:n mukaisesti olemassa ja minkälaisia määräyksiä mahdollisessa lupapäätöksessä on tarpeen asettaa. Lupaviranomainen ja muutoksenhakutuomioistuimet voivat pyytää hakijalta lisäselvitystä ja hankkia oma-aloitteisestikin selvitystä luvan edellytysten ja sisällön kannalta merkityksellisistä seikoista. Luvan hakijalla on kuitenkin aina tästä riippumatta ensisijainen vastuu osoittaa luvan edellytysten olemassaolo.

Koska lupahakemukseen ympäristönsuojelulain ja edellä mainittujen asetuksien nojalla liitettäväksi vaadittavien selvitysten esittäminen on luvan hakijan vastuulla, hallinto-oikeus ei voi velvoittaa lupaviranomaista hankkimaan Vesiluonnon Puolesta ry:n valituksessa mainittuja selvityksiä. Lupaviranomaisen on kuitenkin huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä.

2. Oikeudenkäyntikulut

Hallinto-oikeus hylkää Vesiluonnon Puolesta ry:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Perustelut

Asian laatuun nähden ja kun otetaan huomioon hallintolainkäyttölain 74 §, Vesiluonnon Puolesta ry:lle ei ole määrättävä maksettavaksi korvausta oikeudenkäyntikuluista hallinto-oikeudessa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Hallintolainkäyttölaki 74 §

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Ilomantsin kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n perusteella valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **28.6.2021**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Diaarinumero

01471/19/5105

01472/19/5105

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janne Marttila ja Päivi Jokela sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomarit Sauli Viitasaari ja Juha Väisänen. Asian on esitellyt Sauli Viitasaari.

Janne Marttila

Päivi Jokela

Sauli Viitasaari

Juha Väisänen

Toimituskirjan antaja:

Laura Leinonen
ma. lainkäyttösihteeri

Diaarinumero

01471/19/5105

01472/19/5105

Jakelu

Päätös ja maksu

Endomines Oy
maksuttaVesiluonnon Puolesta ry
maksutta

Jäljennös maksutta

Ilomantsin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Ilomantsin kunnan terveydensuojeluviranomainen

Ilomantsin kunnanhallitus

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Kalatalousryhmä, sähköisestiPohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Ympäristö ja luonnonvarat, sähköisestiItä-Suomen aluehallintovirasto, sähköisesti
Ympäristölupavastuualue

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Ilajan osakaskunta/
Koitajoen kalatalousalue

Suomen ympäristökeskus, sähköisesti

ARS / LL